

UO'K: 632.954:633.11

KUZGI BUG'DOYDA BIR YILLIK BOSHOQLI BEGONA O'TLARGA QARSHI YANGI STARWIN SUPER 30%, EM.K. PREPARATINING BIOLOGIK SAMARADORLIGI

Djumaniyazov Mardon Allanazarovich

direktor

e-mail: djumaniyazovmardon1988@gmail.com

Jumamuratov Ulug'bek G'aniybay o'g'li

katta ilmiy xodim

e-mail: jumamuratovulugbek94@gmail.com

O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti

Qoraqalpog'iston Respublikasi mintaqaviy filiali

Annotatsiya. Qishloq xo'jaligida g'alla maydonlardagi bir yillik boshqoli begona o'tlarga yangi turdagi gerbitsidlarni sinovdan o'tkazish va biologik samaradorligini aniqlash.

Kalit so'zlar: Bir yillik boshqoli begona begona o'tlar, begona o'tlarga qisqacha tasnif, begona o'tlarning zarari hamda ularga qarshi gerbitsidlarni sinovdan o'tkazish.

Abstract. Testing of new types of herbicides on annual sedge weeds in grain fields in agriculture and determination of their biological effectiveness.

Keywords: Annual sedge weeds, brief classification of weeds, damage caused by weeds and testing of herbicides against them.

Аннотация. Испытание новых видов гербитсидов на однолетних осоковых сорняках на посевах зерновых культур в сельском хозяйстве и определение их биологической эффективности.

Ключевые слова: Однолетние осоковые сорняки, краткая классификация сорняков, вредоносность сорняков и испытания гербитсидов против них.

KIRISH

Begona o'tlar butun dunyo bo'ylab tarqalgan bir necha ming turdagi begona o'tlar ma'lum. Begona o'tlar madaniy o'simliklarni nobud qiladi, tuproqdan ko'p miqdorda suv va ozuqa moddalarini o'zlashtiradi, ildizdan tuproqqa zararli moddalarni chiqaradi, ularni yorug'likdan mahrum qiladi va hokazo; bularning

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIKLER KARANTINI

barchasi hosilni pasaytiradi va ba'zi hollarda ekinlarning nobud bo'lishiga olib keladi. Bir va ikki pallali begona o'tlar qishloq xo'jaligida madaniy o'simliklar yonida o'sadi va ular bilan yashash joyi, suv, ozuqa va yorug'lik uchun raqobatlashadi. Yovvoyi o'tlar daladagi yashash sharoitlariga mukammal moslashgan. Qoida tariqasida, bu yovvoyi tabiatda o'sadigan o'simlik turlari yoki madaniy o'simliklar bilan bog'liq turlar. Begona o'tlar kuchli rivojlangan ildiz tizimi bilan madaniy o'simliklarga nisbatan tuproqdagi oziq modda va namlikdan ko'proq foydalanadi, ularning rivojlanishi hamda yuqori hosil to'plashiga to'sqinlik qiladi. Masalan yaxshi rivojlangan bir tup g'umay tuproqda 3-4 m² maydonni egallashi mumkin. Parazit begona o'tlar (zarpechak, shumg'iya) o'ta xavfli bo'lib, oziq moddalarni bevosita madaniy o'simlikning o'zidan so'radi va ularni nobud qiladi. Ma'lumki, zarpechak ko'pincha yantoqda parazitlik qiladi. Shuning uchun yantoqli joylarda boqilgan qo'y va echkilarning go'ngini beda, poliz, sabzavot ekinlari ekiladigan erlarga solish zarpechak bosishiga olib keladi. Uzoq o'sish davriga ega bir yillik begona o'tlar efemerlardan farq qilib, rivojlanish davri uzoqroq davom etadi va odatda kuzda tugaydi. Ba'zi turlari (bahorgi formalar) rivojlanishi erta bahorda, kunlar isishi bilan boshlanadi (zarpechak, tuyaqorin va b.). Biroq ko'pchilik turlari kuzgi formaga mansub. Ikki yillik begona o'tlar hayotining birinchi yilida to'plarga hosil qilib, shu holda qishlaydi.

MATERIALLAR VA USLUBLAR

Qoraqalpog'iston Respublikasi, Xo'jayli tumanidagi «Kudenova Shaxnoza» fermer xo'jaligida bug'doy dalalari sharoitida o'tkazildi. STARWIN SUPER 30%, em.k gerbitsidining biologik samaradorligini aniqlash bo'yicha dala sinovlari «Qishloq xo'jalik ekin maydonlarida begona o'tlarga qarshi gerbitsidlarning davlat sinovini o'tkazish yuzasidan uslubiy ko'rsatmalar» (Toshkent, 2007) asosida o'tkazildi.

Tajribalar quyidagi sxema bo'yicha o'tkazildi:

1. STARWIN SUPER 30%, em.k – 0,15 l/ga
2. STARWIN SUPER 30%, em.k – 0,2 l/ga
3. PINOKS – (etalon) – 0,8 l/ga (andoza)
4. Nazorat – (ishlov o'tkazilmagan)

Tajriba 2025 yil 22 iyulda Qoraqalpog'iston Respublikasi, Xo'jayli tumanida o'tkazildi. Tadqiqotda "STARWIN SUPER 30%, em.k" preparatining ikki xil sarf me'yorida bug'doy ekinida paydo bo'ladigan bir yillik boshqoli begona o'tlarga qarshi (0,15 l/ga va 0,2 l/ga), etalon preparati "PINOKS" em.k. 0,05 l/g va ishlov berilmagan nazorat varianti o'rtasida sinov ishlari o'tkazildi.

NATIJALAR VA MUNOZARA

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, STARWIN SUPER 30%, em.k. gerbitsidi qo'llanilgandan 15 kun o'tgach 1 m² dagi begona o'tlar soni nazorat varianti bilan solishtirganda 0,15 l/ga variantida 0,40 dona, 0,2 l/ga variantida 0,35

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIKLAR KARANTINI

dona, PINOKS (andoza) 0,05 l/ga me'yorda gerbitsidi qo'llanilgan variantda 0,55 dona. Nazorat variantida esa 5,0 dona.

STARWIN SUPER 30%, em.k. gerbitsidi qo'llashdan 30 kundan keyin birinchi va ikkinchi variantda shunga mos ravishda 0,38 va 0,33 dona (nazorat variantida 5,2 dona), PINOKS (andoza) 0,50 dona. Gerbitsid qo'llanilgandan 60 kundan so'ng bir yillik boshqoli begona o'tlarga qarshi o'tkazilgan tajribada STARWIN SUPER 30%, em.k. gerbitsidining 0,15 l/ga variantida biologik samaradorligi o'rtacha 85 %, 0,2 l/ga variantida 87 %, PINOKS gerbitsidi qo'llanilgan variantda 84% ni tashkil etdi.

XULOSA

1. Qoraqalpog'iston Respublikasi sharoitida bug'doy ekinida bir yillik boshqoli begona o'tlarga qarshi STARWIN SUPER 30%, em.k. gerbitsidi 0,15-0,2 l/ga sarf me'yorlarda ishlab chiqarish sinovlari o'tkazilganda biologik samaradorlik o'rtacha 85-87% ni tashkil etdi.

2. STARWIN SUPER 30%, em.k. gerbitsidi qo'llanilganda ekinga fitotoksik ta'sir ko'rsatmadi.

ADABIYOTLAR

1. Turdiyeva N., Anorbayev A., Sulaymonov O., Tog'ayeva D., Tog'ayev Sh. Begona o'tlarning tarqalishi va ularga qarshi kurashish usullari. Toshkent, 2022-yil.

2. Алигамфаров Р. Химические средства защиты растений: Практикум, - 2021. – С. 118-121.

3. Фисюнов А.В. Определитель всходов сорняков – К.: Урожай, 1987. — 248 с.

4. Лунева Н. Н. О ботанических наименованиях сорных растений
Защита и карантин растений. – 2003. – № 11. – С. 17-20.

5. «Методическим указаниям по Государственным испытаниям гербицидов на посевах сельскохозяйственных культур», Ташкент, 2007.

6. Qobulov J.S., Sulaymonov E. Begona o'tlar va ularga qarshi kurash. Toshkent, 1976.

7. Sheraliyev A., Nosirov B. Karantin begona o'tlar va ularga qarshi kurash choralari. – Toshkent. – 2013.